

Παράρτημα Δ



ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (SDGs) ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ SUBLIME

Ενδιαφερόμενοι Φορείς, Προκλήσεις & Ευκαιρίες Δήμοι ANEL, Συνοριακές περιοχές, Κύπρος Περιβαλλοντική ευθύνη και τοπικές δράσεις για το κλίμα

Προφίλ Δήμου

Η Λευκωσία είναι η τελευταία διχοτομημένη πρωτεύουσα στην Ευρώπη και η μεγαλύτερη πόλη της Κύπρου. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού και Κατοικιών του 2021, ο συνολικός πληθυσμός στις περιοχές που ελέγχονται από την Κυβέρνηση της Κύπρου, την 1η Οκτωβρίου 2021, ανήλθε σε 923.381 άτομα, 449.708 άνδρες και 473.673 γυναίκες, σημειώνοντας αύξηση 9,9% σε σύγκριση με τα αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού και Κατοικιών πριν από 10 χρόνια, το 2011. Από αυτό το σύνολο, 350.035 άτομα, ποσοστό 37,9%, διαμένουν στην επαρχία Λευκωσίας. Ο πληθυσμός ηλικίας 15-64 ετών αντιστοιχεί στο 67,3% του συνολικού πληθυσμού της Κύπρου. Σε σχέση με την εθνικότητα, η έρευνα έδειξε ότι το 77,9% είναι Κύπριοι, το 10,1% είναι Ευρωπαίοι πολίτες, το 11,6% είναι πολίτες εκτός ΕΕ, και το 0,4% δεν ανέφερε την εθνικότητά του. Όσον αφορά τη θρησκεία, οι Χριστιανοί αποτελούν το 78% του συνολικού πληθυσμού της Κύπρου. Ο Χριστιανισμός περιλαμβάνει την Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου, την Αρμενική Εκκλησία, τους Μαρωνίτες, τον Ρωμαιοκαθολικισμό και τους Προτεστάντες. Υπάρχουν επίσης μικρές κοινότητες Μουσουλμάνων, Ινδουιστών, Ιουδαϊστών και άλλων θρησκευτικών ομάδων στην Κύπρο.

Οι κύριοι οικονομικοί τομείς της Κύπρου είναι ο τουρισμός, ο οποίος σημείωσε αύξηση 4,1% σε σχέση με το 2023, η βιομηχανική παραγωγή, η οποία αυξήθηκε κατά 3,7% μεταξύ Ιανουαρίου και Ιουλίου 2024 σε σύγκριση με την ίδια περίοδο το 2023, και ο κατασκευαστικός τομέας, ο οποίος παρουσίασε ισχυρή ανάπτυξη κατά το πρώτο εξάμηνο του 2024, σημειώνοντας αύξηση 46,5% σε ετήσια βάση.

Σύμφωνα με τα δεδομένα, ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων στο τέλος Σεπτεμβρίου 2024 έφτασε τα 8.142 άτομα. Σε σύγκριση με τον Σεπτέμβριο του 2023, παρατηρήθηκε μείωση κατά 1.551 άτομα ή 16,0%, η οποία αποδίδεται κυρίως στους τομείς των χρηματοοικονομικών και ασφαλιστικών δραστηριοτήτων, του εμπορίου, των κατασκευών, των επαγγελματικών, επιστημονικών και τεχνικών δραστηριοτήτων, καθώς και σε μείωση των νέων εισερχόμενων στην αγορά εργασίας. Με βάση τα καταγεγραμμένα δεδομένα, σημειώθηκε μείωση της ανεργίας το 2024. Στο τέλος Σεπτεμβρίου 2024,

υπήρχαν 8.142 άτομα, ενώ τον Σεπτέμβριο του 2023 υπήρξαν 1.551 άτομα λιγότερα, ποσοστό που αντιστοιχεί σε μείωση 16,0%, κυρίως στους ίδιους προαναφερόμενους τομείς. Όσον αφορά το ποσοστό φτώχειας στην Κύπρο, το 16,7% του πληθυσμού ή 153.000 άτομα βρίσκονταν σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (δείκτης AROPE, ο βασικός δείκτης παρακολούθησης του στόχου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2030 σχετικά με τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό). Πιο συγκεκριμένα, το 16,7% του πληθυσμού ζούσε σε νοικοκυριά με διαθέσιμο εισόδημα κάτω από το όριο της φτώχειας ή σε νοικοκυριά που αντιμετώπιζαν σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση. Ο δείκτης παρέμεινε στο ίδιο επίπεδο με την προηγούμενη χρονιά, η οποία ήταν επίσης στο 16,7%, χωρίς αλλαγές μετά τη συνεχή πτωτική τάση των τελευταίων ετών.

Περιβαλλοντική ευθύνη και τοπική δράση για το κλίμα

Η Κύπρος έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο προς την επίτευξη του ΣΒΑ 12, ο οποίος επικεντρώνεται στην υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή, ιδίως μέσω της υιοθέτησης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Κυκλική Οικονομία τον Ιούλιο του 2021. Το σχέδιο αυτό καθορίζει στρατηγικές πολιτικές που αποσκοπούν στην προώθηση της κυκλικής οικονομίας, την προώθηση της βιώσιμης κατανάλωσης και την υποστήριξη των επιχειρήσεων να επενδύσουν σε μοντέλα κυκλικής οικονομίας. Το Σχέδιο Δράσης, με περίοδο υλοποίησης έως το 2027, περιλαμβάνει 22 μέτρα, 10 από τα οποία θα χρηματοδοτηθούν από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ) και τα υπόλοιπα από εθνικά ή ευρωπαϊκά ταμεία συνοχής.

Αντιμετωπίζει συγκεκριμένες προτεραιότητες, όπως η προώθηση συνεργειών για την επίτευξη οικονομικών κλίμακας, η δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών στην αγορά για την ενίσχυση κυκλικών προϊόντων, η ενίσχυση νέων οικονομικών δραστηριοτήτων, η αναδιάρθρωση υφιστάμενων τρόπων λειτουργίας και οι απαιτήσεις για κανονιστικές μεταρρυθμίσεις (ΕΑΠ, 2024, σελ. 14). Το Σχέδιο Δράσης προτείνει επίσης συγκεκριμένες νομοθετικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις για τους φορείς χάραξης πολιτικής και την υιοθέτηση κυκλικής κουλτούρας στον χρηματοοικονομικό τομέα.

Το Σχέδιο Δράσης βρίσκεται αυτή τη στιγμή σε στάδιο υλοποίησης και τα υπομέτρα που θα εφαρμοστούν περιλαμβάνουν:

- Ένα σχέδιο επιχορήγησης για την ενίσχυση των επενδύσεων επιχειρήσεων στην κυκλική οικονομία, το οποίο θα είναι διαθέσιμο έως το 2024.
- Ευαισθητοποίηση των καταναλωτών και της επιχειρηματικής κοινότητας σχετικά με τα οφέλη των κυκλικών προϊόντων για το περιβάλλον, καθώς και για τις δυνατότητες και τις επιχειρηματικές ευκαιρίες που προσφέρει η κυκλική οικονομία.
- Ανάπτυξη και διαμοιρασμός μιας πλατφόρμας αγοράς για την κυκλική οικονομία, που θα συνδέει την προσφορά και τη ζήτηση υλικών, απορριμμάτων και αποβλήτων.
- Σχεδιασμός και υλοποίηση ενός σχεδίου επικοινωνιακής δράσης για την κυκλική οικονομία: έχει υπογραφεί συμφωνία μέσω της διαδικασίας δημόσιων προμηθειών από το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας (ΥΕΕΒ).

- Πλατφόρμα αγοράς για την κυκλική οικονομία: το Υπουργείο βρίσκεται σε συζητήσεις με σχετικούς φορείς για την οριστικοποίηση των απαιτήσεων που σχετίζονται με την πλατφόρμα. Η υλοποίηση της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως τις 30 Ιουνίου 2026 (ΕΑΠ, 2024, σελ. 14-15).

Στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων, η Κύπρος έχει εφαρμόσει σημαντικές μεταρρυθμίσεις, όπως το σύστημα "Πληρώνω Όσο Πετάω" (Pay-As-You-Throw), χωριστά συστήματα συλλογής δημοτικών αποβλήτων και την επέκταση του Δικτύου Πράσινων Σημείων Κύπρου, που διευκολύνουν την ανακύκλωση και τη σωστή διάθεση αποβλήτων. Αυτές οι πρωτοβουλίες αναμένεται να συμβάλουν σημαντικά στη μείωση των αποβλήτων που αποστέλλονται σε χώρους υγειονομικής ταφής.

Συγκεκριμένα, το σύστημα "Πληρώνω Όσο Πετάω" παρέχει οικονομικά κίνητρα στους κατόχους δημοτικών αποβλήτων, απαιτώντας από τις τοπικές αρχές να εφαρμόσουν το σύστημα εντός των διοικητικών τους ορίων, είτε ατομικά είτε σε συνεργασία με άλλες τοπικές αρχές, μέχρι την 1η Ιουλίου 2024. Στο υφιστάμενο πλαίσιο, οι πολίτες πληρώνουν ένα σταθερό τέλος ανεξάρτητα από την ποσότητα των αποβλήτων που παράγουν. Το νέο σύστημα θα αντικαταστήσει αυτό το σταθερό ετήσιο τέλος με μια μεταβλητή μέθοδο πληρωμής, ευθυγραμμίζοντας την παραγωγή αποβλήτων με την τιμολόγηση σύμφωνα με την ευρωπαϊκή οδηγία που επιβάλλει την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Το σύστημα εφαρμόστηκε πιλοτικά με επιτυχία στο προάστιο Αγλαντζιάς της Λευκωσίας, όπου, σύμφωνα με δημοτικές πηγές, το πρόγραμμα πέτυχε ποσοστό συμμετοχής 99,3% και μείωσε τα απορρίμματα στον ΧΥΤΑ Κόσιης κατά 39% (561 τόνους) μέσα στους πρώτους δύο μήνες εφαρμογής.

Επιπλέον, το Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων (2022-2028) επικεντρώνεται στη μετάβαση από τη διάθεση σύμμεικτων αποβλήτων σε βιώσιμη διαχείριση αποβλήτων, με μέτρα που υποστηρίζουν την ανακύκλωση, την επαναχρησιμοποίηση και την εισαγωγή φόρων υγειονομικής ταφής.

Αυτές οι μεταρρυθμίσεις υποστηρίζονται από ένα ευρύ σύνολο νομοθετικών και πολιτικών πλαισίων που αποσκοπούν στην προώθηση της κυκλικής οικονομίας και την αντιμετώπιση συγκεκριμένων ρευμάτων αποβλήτων, οδηγώντας τελικά σε πιο βιώσιμες πρακτικές κατανάλωσης και παραγωγής στην Κύπρο.

Σχετικά με τον ΣΒΑ 13, η Κύπρος, που βρίσκεται στο επίκεντρο της κλιματικής αλλαγής στην Ανατολική Μεσόγειο, είναι ιδιαίτερα ευάλωτη στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Δεδομένα από το Ινστιτούτο Κύπρου και τον ΠΟΥ σκιαγραφούν μια σαφή εικόνα των περιβαλλοντικών προκλήσεων που θα αντιμετωπίσει η Κύπρος τα επόμενα χρόνια. Το νησί αναμένεται να βιώσει αυξημένες θερμοκρασίες και μειωμένες βροχοπτώσεις σε σύγκριση με τις προηγούμενες δεκαετίες, εντείνοντας τη διαδικασία της ερημοποίησης.

Αυτή η τάση θα έχει ευρείες επιπτώσεις σχεδόν σε κάθε πτυχή της ζωής στο νησί, ιδιαίτερα σε τομείς όπως η διαθεσιμότητα νερού, η γεωργία, η παραγωγή τροφίμων, η ποιότητα του αέρα, τα δάση, η ενέργεια και η δημόσια υγεία. Επιπλέον, η αύξηση των καυσώνων θα αλλάξει δραστικά τις συνθήκες

διαβίωσης τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές περιοχές, καθιστώντας την προσαρμογή σε αυτές τις αλλαγές ένα επείγον ζήτημα για τη χώρα.

Η κυβέρνηση εστιάζει στα ακόλουθα μέτρα και τομείς:

1. Ολοκληρωμένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ): Η Κύπρος έχει υιοθετήσει το ΕΣΕΚ 2021–2030, το οποίο στοχεύει σε μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 40% έως το 2030 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Το έργο έχει τρία αναμενόμενα αποτελέσματα: νέες πολιτικές πληροφόρησης και επικοινωνίας για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, νέο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο για την αύξηση της διείσδυσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την ενίσχυση του ρόλου των καταναλωτών, καθώς και την αναθεώρηση του ολοκληρωμένου Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα της Κύπρου. Το σχέδιο περιλαμβάνει επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, με έμφαση στην ηλιακή ενέργεια, η οποία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο λόγω της άφθονης ηλιοφάνειας που διαθέτει η Κύπρος.
2. Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ): Όπως καθορίζεται στο Ολοκληρωμένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα και αναφέρεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο βασικός στόχος της Κύπρου για τις ΑΠΕ έως το 2030 είναι να επιτύχει τουλάχιστον 22,9% συμμετοχή των ΑΠΕ στην τελική κατανάλωση ενέργειας. Παρόλο που το 2019 το ποσοστό συμμετοχής των ΑΠΕ στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας ήταν μόλις 9,8%, η Κύπρος αναμένει να αυξήσει το ποσοστό των ανανεώσιμων πηγών στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας στο 30,3% έως το 2030. Για τον τομέα της θέρμανσης και ψύξης, η Κύπρος προβλέπει στόχο 39,4%. Στον τομέα των μεταφορών, η Κύπρος σχεδιάζει να επιτύχει 14% συμμετοχή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έως το 2030.
3. Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή 2017: Η Κύπρος ανέπτυξε αυτή τη στρατηγική το 2017, με στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της χώρας στην κλιματική αλλαγή μέσω της αναγνώρισης των υφιστάμενων και μελλοντικών επιπτώσεων της και της πρότασης στοχευμένων μέτρων προσαρμογής. Αυτά τα μέτρα περιλαμβάνουν τη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων, την προστασία της βιοποικιλότητας, την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των δασών στις πυρκαγιές και τη βιώσιμη γεωργική πρακτική. Επιπλέον, περιλαμβάνει την ετοιμότητα της δημόσιας υγείας, τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα, την προστασία των παράκτιων ζωνών και την ενεργειακή αποδοτικότητα.

Η στρατηγική δίνει έμφαση στη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων στη διαδικασία προσαρμογής, στην κινητοποίηση της κοινωνίας για ετοιμότητα απέναντι στην κλιματική αλλαγή και στην υποστήριξη των ευάλωτων ομάδων για την αποφυγή της «κλιματικής φτώχειας».

Παρόλο που η Κύπρος σημειώνει πρόοδο προς την επίτευξη των ΣΒΑ 12 και 13, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις στην κλιμάκωση της ανακύκλωσης αποβλήτων, στην επιτάχυνση της υιοθέτησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Επιπλέον, ένα βασικό εμπόδιο για την υλοποίηση του ΣΒΑ 13 είναι η επίτευξη αποτελεσματικού συντονισμού μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων φορέων και η διασφάλιση

συνεπούς επικοινωνίας (ΕΘΕ 2021, σελ. 94). Ο συντονισμός αυτός είναι απαραίτητος για την έγκαιρη δράση, καθώς κάθε μέρος πρέπει να είναι καλά ενημερωμένο ώστε να συμβάλλει αποτελεσματικά στις στρατηγικές, τις πολιτικές και τα μέτρα που υποστηρίζουν τη δράση για το κλίμα.

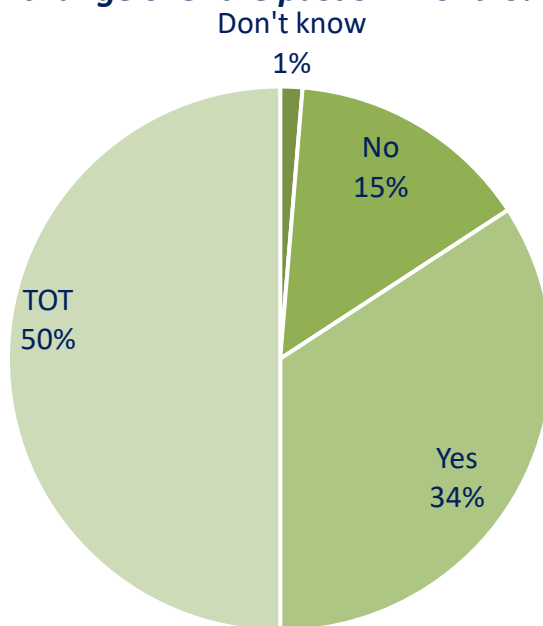
Φωνές από τις Πόλεις ANEL

Στο πλαίσιο των προσπαθειών του έργου SUBLIME για την αντιμετώπιση του ΣΒΑ 13, μια έρευνα έφτασε σε πάνω από 300 ερωτηθέντες σε δέκα παραμεθόριες πόλεις και νησιά στην Αυστρία, τη Βουλγαρία, την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ουγγαρία, την Ιταλία, τη Μάλτα, την Πολωνία, τη Ρουμανία και τη Σλοβενία. Η έρευνα είχε στόχο την αξιολόγηση των αντιλήψεων των τοπικών παραμεθόριων κοινοτήτων σχετικά με βασικά ζητήματα που σχετίζονται με την Ατζέντα 2030, με ιδιαίτερη έμφαση στην κλιματική κρίση.

Βασικά ευρήματα στις πόλεις ANEL περιλαμβάνουν:

- Οι ερωτηθέντες εξέφρασαν υψηλό επίπεδο ανησυχίας. Πολλοί ανέφεραν ότι **αισθάνονται ευάλωτοι σε περιβαλλοντικές απειλές**, ιδιαίτερα από την κλιματική αλλαγή, τη ρύπανση και τα ακραία καιρικά φαινόμενα. Αυτό το επίπεδο ευαισθητοποίησης αντικατοπτρίζει μια ευρεία κατανόηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων και των πιθανών επιπτώσεών τους στην υγεία και την ασφάλεια.
- Αξιοσημείωτο είναι ότι οι περισσότεροι, αλλά όχι όλοι, από τους ερωτηθέντες ήταν επίσης **ενήμεροι για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ)**, δίνοντας προτεραιότητα σε στόχους όπως η μείωση της φτώχειας, η δράση για το κλίμα, η μείωση των ανισοτήτων, η ειρήνη και δικαιοσύνη και η ποιοτική εκπαίδευση.
- Υπήρξε ισχυρή συναίνεση για την **επείγουσα ανάγκη αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής**, με πολλούς ερωτηθέντες να αξιολογούν τη σημασία της με 10 στα 10, υποστηρίζοντας πρωτοβουλίες που σχετίζονται με το κλίμα.
- **Έλλειψη προσωπικής δράσης**: Παρά αυτή την ευαισθητοποίηση, περίπου το 30% των ερωτηθέντων δεν είχε προβεί σε καμία προσωπική ενέργεια για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής τους τελευταίους έξι μήνες.

Have you personally taken any action to fight climate change over the past six months?



How exposed are you personally to environmental and climate related risks, and threats (e.g. fires, floods, pollution, extreme weather conditions, etc.)?

